

DÜZENS Z YEREL DER... Sayfa : 23
STANBUL Tiraj : 10000
KÜLTÜR-SANAT StxCm : 183

Tahran'da çağdaş sanat

Contemporary Istanbul, "Çağdaş Sanat Buluşmaları" kapsamında günümüz İran sanatını ele aldı. Konferansa Saeed Kouros, Behzad Noori Khousravi, Nazila Noebashari ve Maryam Majd katıldı.

Hatice Utkan Özden

haticeutkan@gmail.com

Bu yıl Contemporary Istanbul'un, Focus bölümünde İran çağdaş sanatı ele alınacak. "Contemporary Tehran" başlıklı bölümde Tahran'dan Assar Gallery, Aran Gallery, Dastan's Basement, Lajevardi Foundation, Shirin Gallery ve The Mobarqa Collection katılacak. Bu kapsamda 30 Eylül'de Akbank Sanat'ın desteğiyle St Regis'de düzenlenen etkinlikte bir araya gelen koleksiyoner Saeed Kouros, yazar ve sanatçı Behzad Noori Khousravi, Aran Gallery'nin sahibi Nazila Noebashari ve Assar Gallery'nin sahibi Maryam Majd, Tahran çağdaş sanatının bilinmeyen yönlerini ve gelişimini anlattılar. Biz de konferans sonrasında kendilerine sorularımızı yönelttik.

"Iran aslında Türkiye'den gördüğü gibi bir yer değil" diyerek başlıyor sözlerine Nazila Noebashari, Tahran'ın çok aktif bir çağdaş sanat ortamına sahip olduğunu belirtiyor: "Bu röportajda size bunu anlatmak istiyorum çünkü genellikle Türkiye'de gazetelerde yazılanlar eksik bilgilerden ibaret. Büyük bir kültürü içinde barındırınan Iran'ın sanatsal gelişimi 1940'lardan başlayarak inisiyatif bir tarihe sahip. Bizler Iran'ı 1979 yılında gerçekleşen İslam Devrimi ile biliyoruz ama Iran daha farklı ve gördüğünden aksine modern, sürekli gelişen bir çağdaş sanat ortamına sahip. Tahran sizin bildiğiniz gibi bir yer değil. Şu an 200'den fazla sanat galerisine sahip; çağdaş sanat açısından gittikçe zenginleşen bir şehir ama Türkiye bunu bilmiyor."

Sahibi olduğu galeri Aran'ın yılda 18 sergi düzenlediği, birçok yerel, uluslararası koleksiyoncu吸引luğuna dikkat çekiyor ve İran sanatının aslında dünyanın her yerinde olduğunu vurguluyor: "Her hafta farklı koleksiyoner grupları Tahran'da ağırlıyoruz. Örneğin geçen haftalarda Hong Kong'dan bir grup geldi, sonra Belçika'dan bir grubu ağırladık." Noebashari'ye göre İran sanatının yükselen bir değer olmasının en önemli nedeni, nesiller boyu süren koleksiyonerlik geleneği.

Yurtdışında ve İran'da yaşayan İranlı koleksiyoncuların güçlenmesi, çağdaş İran sanatına katkıda bulunmaları ve desteklemeleri, bölgegen sanatının değerlenmesini beraberinde getiriyor. Bu koleksiyoncuların birçoğunu da üçüncü ya da ikinci nesil koleksiyoncular olduğu biliniyor. Bu durum İran'daki sanat çevresindeki genel gelişimi olumlu yönde etkiliyor.

Koleksiyoncu ve sanatçı Saeed Kouros, üçüncü nesil bir sanat koleksiyoncu. Annesi ressam, babası ise koleksiyoncu. Kouros, İran'da her

dönem sanatın gelişiminde koleksiyoncuların çok büyük rol oynadığını belirtiyor. İranlı koleksiyoncuların öncelikle İranlı sanatçıların eserlerini satın aldığına ve bunun da sanat geliştirdiğine, piyasayı her zaman canlı tuttuğuna deniyor:

"Özellikle de 1979 İslam Devrimi, ülkenin kültürünü, genel olarak sanata bakış açısını ve ülkedeki sanatsal gelişimi etkilemiş olsa da, İran'da çağdaş sanat ortamı koleksiyoncular sayesinde her zaman gelişen bir alan oldu. İslam Devrimi'nin ardından dünyanın farklı alanlarına dağılan İranlı koleksiyoncular, kendi sanatlarını eserlerini almayı devam ediyorlar. İranlılar için sanat toplamak popüler kültürün etkisiyle yapılan bir şey değil, aksine yılların getirdiği alıksızlık haline gelen bir olgu."

Akademisyen ve aynı zamanda Assar Gallery'nin sahibi olan Maryam Majd, İran'daki çağdaş sanatın özellikle 1940 ve 1950'li yıllarda gelişğini ve bu gelişimin hâlâ hızını sürdürdüğünü belirtiyor: "Iran sanatı usta-çırak ilişkisine dayalı, çok sağlam ilerleyen bir temele sahipti ve hâlâ da öyle."

Galeri sahipleri Majd ve Noebashari şu an Tahran çağdaş sanatının gelişimi konusunda akademinin de büyük önemini olduğunu vurguluyorlar. Her ikisinin anlatımında devlet ve kurumların da İran çağdaş sanatına yatırım yaptıklarını, desteklediklerini öğreniyoruz. Majd "Iran'ın aktif çağdaş sanat ortamına 1949 yılında açılan Apadana Galeri eklendi. Bu dönemde İran çağdaş sanatı sadece akademik alanda değil aynı zamanda kafeler gibi sosyal alanlarda da gelişmeye başlamıştı" diyor. Majd'a göre bu dönemi takip eden sanatsal gelişim İran'ın şu an içinde bulunduğu duruma gelmesi için önemli bir adım olmuş. Bundan sonräki dönemde çay evleri ve kafelerde sanatçıların toplanması, bu mekanlarda duvarlara çizilen resimler, sohbetler sanatın genel gidişatını olumlu yönde etkilemiyor.

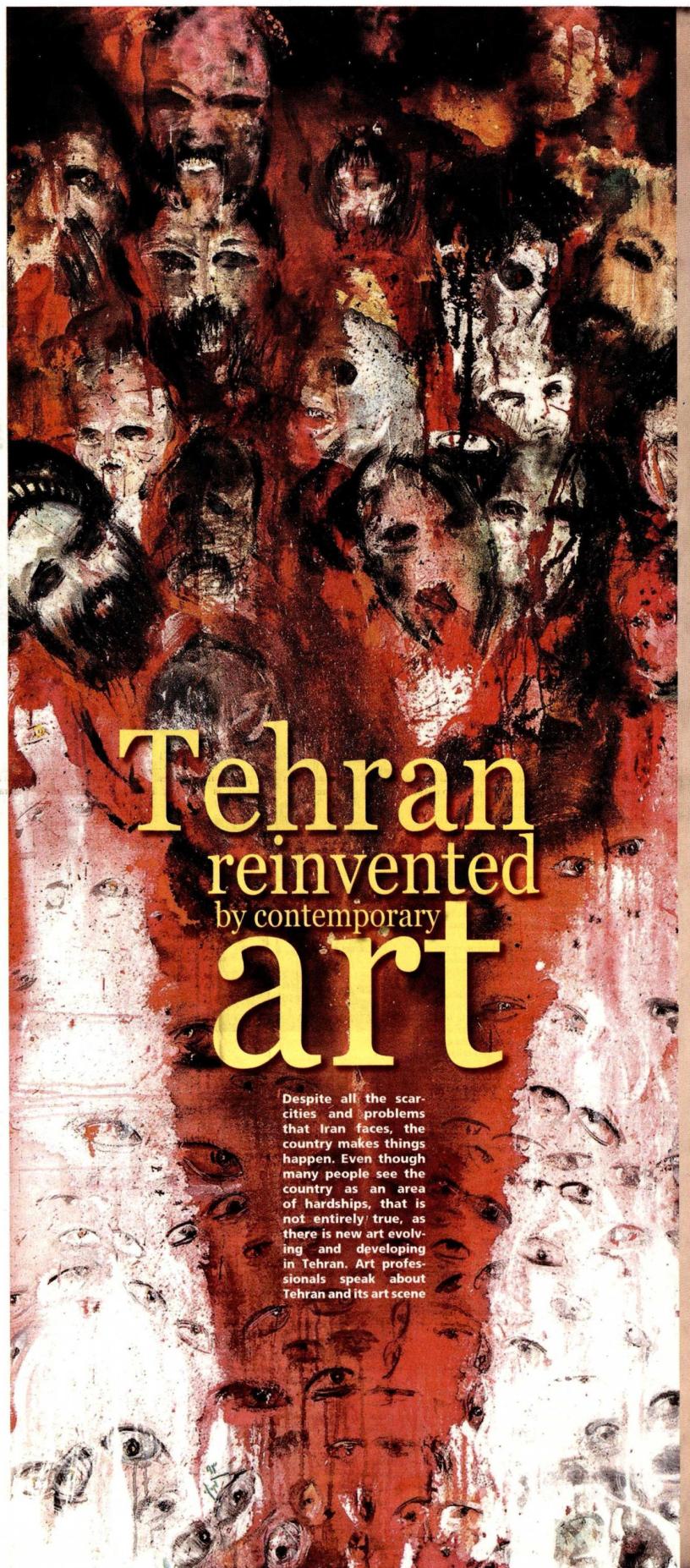
Majd ayrıca "Bu yıl Contemporary Istanbul'da İran çağdaş sanatının gelişimini ve nasıl ilerlediğini görmek mümkün olacak. Çünkü bu kapsamda özel bir koleksiyon olan Mobarqa Koleksiyonu da gösterecek" diyor. Majd'in amacı İran'daki çağdaş sanatın tarihini bu koleksiyonla anlatıbmak ama diğer yandan, şu an gelişmekte olan sanati da ziynetçiye göstermek ve yanlış değerlendirme melerden uzaklaşmak. Majd sunları da ekliyor: "Birçok kişi Tahran'daki sanatı Farah Diba koleksiyonuna göre değerlendirdi ve sadece bu koleksiyonu öne çıkartıyor. Herkes bodrumda saklanan bu koleksiyonu görmek istiyor ama çağdaş sanat sadece bundan ibaret değil."

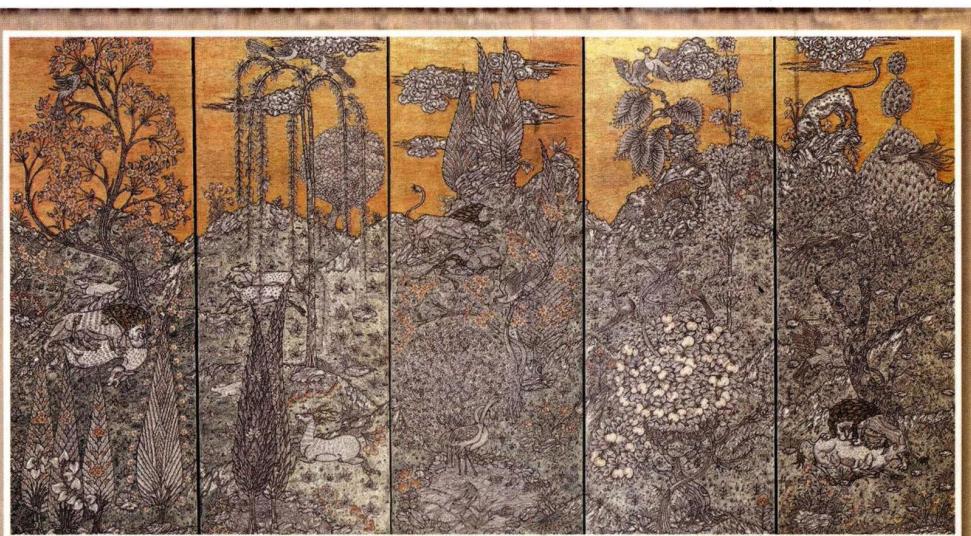
Her ne kadar 1977'de açılan Tahran Çağdaş

Sanat Müzesi'nin gizli Farah Diba Koleksiyonu ile ilgili çekse de, müzede 19. yüzyıla ait Firdevsi'nin Şehname'sinden alınan minyatürlerden İslami eserlere kadar birçok farklı eser bulunuyor. Dört bin eserin yer aldığı müze, İran'ın hem sanatsal tarihini hem de Batı sanatına yaklaşımı ortaya çıkarıyor diyebiliriz. Bir yanda Rothko, Jackson Pollock, Francis Bacon, Andy Warhol, Duchamp, Magritte, Rauschenberg, Degas, Gauguin, Renoir, Pissaro, diğer yanda da çoğunluğu İranlı sanatçılara ait bir koleksiyona ev sahipliği yapıyor.

Her ne kadar çağdaş sanat açısından hızlı bir gelişim içinde olsa da İran sanatına bakış açısından 1979 yılında gerçekleşen İslam Devrimi'nin gölgesi altında kalmış. "Ama bu dönem de sanatçılar yaratılmış" diyor İranlı sanat eleştirmeni ve yazar Behzad Noori Khousravi. Bu dönemde öne çıkan sanatçılardan birisi Abbas. Magnum'un üyelerinden biri olan usta fotoğrafçı Abbas, devrimin varolan tek ve en önemli görsellerini ortaya koyan bir isim. Khousravi bu dönemin hemen ardından başlayan İran-Irak savaşının ise en kötü dönemlerini olduğunu söylüyor. Khousravi "Bu dönemlerde ise grafik sanatların çıkışını görüyoruz. Sekiz yıl süren savaşa sanatçılar, ölen arkadaşları için eserler hazırladılar ve bu şekilde İran sanat yaşamaya devam etti. İranlılar kendilerine özgü yaşam alanları yaratabilen bir toplumdur. Bir şey yasaklanırsa onu farklı bir şekilde yeniden icat edip yapmayı devam ederler ve asırlardır da böyle yapılmışlardır. Ama herkesin ifade ettiği gibi Iran'a karşı farklı ve sınırlı bir duruş var. İran dendığı anda farklı bir imaj belirliyor herkesin aklında. Aslında bu imajın yarattığı bir algı sóz konusu. İran'da olan her şey ve her yenicilik, genel olarak büyük bir politik ajandamın gölgesi altında kılıyor. Kisacasi, İran hakkında bir şey okurken aklınızda her zaman İran'ın politik duruşunu düşünüyorsunuz. Bu durum ise insanların İran'daki sanatsal gelişimi görmelerini etkiliyor."

Khousravi, politik ajandanın sanatı nasıl etkilediğini özellikle 1990'larda İranlı sanatçıların eserlerinde gördüğümüzü belirtiyor: "1990'larda sanatçılar genellikle minyatür sanatını modern sanatla birleştiren eserler ürettiler. Bu dönemin ardından ise Shirin Neshat, Shirazeh Houshiary gibi kadın sanatçılar İran'da kadın yerini çağdaş eserlerle gündeme getirdiler. Artık İran'da galeriler, Tahran'a sanat için giden birçok koleksiyoncu grubu var. Diğer yandan, birçok müze ve sanat kurumu da İranlı sanatçıları ağrılıyor ve büyük sergiler düzenliyorlar. Sadece İranlı değil, birçok uluslararası koleksiyoncu ise İran sanatının peşinde."

Iranian culture according to many people in Turkey is exotic and one that needed to be discovered. The latest articles written in the newspapers open an angle, yet not enough to discover the contemporary art scene in the city. Going to Tehran and visiting the exotic Farah Diba Collection at the Tehran Museum of Contemporary Art or attending the parties are among the things one must do in Tehran.

However, little did anyone know, there is a vibrant and lively contemporary art scene in Tehran and there are about 200 art galleries in the city. Some parts of the city are exclusively allocated for art galleries; every Friday night there are art gallery show openings and every month collector groups from abroad visit the city to buy or see art. Tehran is also a city full of cultural goings on.

"There is a very active cultural life in Tehran and not only in Tehran, but Shiraz and Esfahan are right now having the opening of branches of art galleries," said Maryam Majd, the owner of the As-sar art gallery. "We are hosting different collector groups in Tehran and we can say that everyone is coming to Tehran to buy Iranian art." Noting they will be hosting a collector group first from Hong Kong and then from Belgium, Majd also added the local art market is so good in Iran they do not need to visit art fairs.

According to Nazila Noebashari, the owner of the Aaran Gallery, a very active art gallery that hosts as many as 16 art exhibitions in one year, this busy and vibrant art market is not a coincidence. "This has been like this since the beginning," she said, adding that the beginning was the modern era of Iranian art. The modern art era in Iran had its rise in the late 1940s and 1950s. These years were the times Iran increased its contact with the West. In terms of art, this was the period of Kamal al-Mulk, who died in 1940 and left many art students behind him. Al-Mulk's students continued the modern era. After the active 1950s era, the 60s and 70s followed the modernism with the vibrant international art scene, as local artists participated in fairs and founded galleries, while the interest of foreign collectors rose. As a result, with the support of the government in 1977, the Tehran Museum for Contemporary Art, which is a still very active institution in Iran in supporting art, opened its doors.

"The area is currently one of the richest cultural areas of Tehran. This area is full of art galleries and there is a vibrant local art scene there," said Noebashari. The Iranian Artists' Forum is also the reason for the city's rich cultural background. Even though these venues come to the fore in terms of promoting art, only the museum's hidden Farah Diba collection is known by the people who visit Tehran.

The rarely shown Farah Diba Collection

Modern day articles on Iranian contemporary art always refer to the Farah Diba Collection, which is indeed the collection of Tehran's Museum of Contemporary Art and is home to the world's most valuable collection of western mod-

ern art outside of Europe and the United States. This collection includes works by Jackson Pollock, Andy Warhol and Francis Bacon. The collection was bought under the supervision of Farah Pahlavi, the former queen of Iran who fled the country along with the late Shah during the turbulent events of the 1979 Islamic revolution.

"Even though the collection is known as the Farah Diba collection, it is the museum's collection," Maryam Majd said. The collection was made by Kamran Diba and Farah Diba together for the museum, she added. While some Turkish professionals have had the privilege to see the collection, Rabia Bakici Gureli, the vice chairperson of Contemporary Istanbul, said, "This year is part of the Contemporary Istanbul's program, CI Focus will be hosting a section titled 'Contemporary Tehran.' As part of this program we visited Tehran. The museum was designed by Kamran Diba. The architecture of the museum is fascinating. The works have been kept in the cellars and store rooms."

Gureli added it was known that with the increase in oil reserves during the 1970s, the museum was made with the support of Pehlevi. Gureli also noted the collection consisted of many Iranian artists. "However, the Western artists in the collection are really fascinating and worth seeing. The largest [Mark] Rothko work I have seen is [in] that collection," she said. Works by Edgar Degas, Paul Gauguin, Pierre-Auguste Renoir, Warhol, and Marcel Duchamp have also fascinated Gureli. This also makes Iran special, she added and said, "after the Islamic revolution in 1979, 'I have heard that a work of Willem de Kooning was exchanged and the rest of the collection kept as it is. This is an important thing,'"

Even though the collection is a world-renowned mystery for contemporary art lovers, for some Iranian art professionals it is just another exotic thing to see in Tehran. To open a new dimension on Tehran's growing face, this year, as part of its 10th year, Contemporary Istanbul is bringing Tehran galleries

to the fair, added Gureli. It will be possible to see works by emerging and established artists such as Nasser Bakhti (Aaran Gallery), Babak Roshaninejad (Assar Gallery), Ali Akbar Sadeghi (Shirin Gallery), Moreshin Allahyari (Lajvardi Foundation - New Media Society) and Houman Mortazavi (Dastan's Basement), she said.

Expectations of Iran versus the real Iran

There is a certain expectation from Iran or from an Iranian said Behzad Khousavi Noori, an artist, academic and writer. "Where is Iran and who is Iranian?" There is a certain expectation on that and people come to Iran with an expectation and when they come they see something completely different," Noori said.

"However, people encounter normal life, and of course there is art and there are parties; people are living normally and creating art," added Noori.

There is a real difference for visitors between the Iran that is expected to be seen and the real Iran. The expectation in fact goes beyond the realness. "Every single thing that you are doing in Iran has been colonized by the grand political agenda. In this case there is a dark expectation for the people coming to Tehran. And after that they realize there is something different. They have the knowledge of this discourse but they cannot really experience that knowledge or this dark discourse. But this creates the superficial and shallow writings on Iran and also on Tehran. People would like to follow exotic things in Iran," Noori said.

However there is much more to see in terms of art, according to Noebashari. "Journalists coming to Iran, they do not want to see us; they don't want to see the normal. For us art in Iran is a normal thing. They want to show the extreme things from Friday prayers to mad parties. But we are living normally in Iran," she said.

It is a reality that Iran has not presented itself well in recent years, said Majd. "However, this era has ended and now there is social media. It is possible to find different and varied information with the exposure of social media."

According to Nic Newman's paper written in September 2009, titled "The rise of social media and its impact on mainstream journalism," (University of Oxford, Reuters Institute for the study of journalism), social media became a major component of the overall narrative, with around one in every twenty mainstream stories about Iran dominated by social media or news lines about social media.

It is known the reason Iranian art has evolved in the world contemporary art world is because its own collectors collect Iranian artists, even though they left the country after the 1979 Islamic revolution. Saeed Kourous, a second generation Iranian collector, said this was true.

Many families have been collecting Iranian art for many years. Kourous is a collector and a painter who has been continuing this practice. "My family has a private collection, which consists mainly of Islamic art in Tehran. I am the second generation. My father was a collector and my mother was a painter," Kourous said.

Kourous has many works from calligraphy to oil on canvas paintings. As a collector, Kourous also supports young Iranian artists. "We need to support them for them to continue collecting art," he said. According Kourous, Islamic art can be collected from the Islamic land.

